

Substantiva

označují jevy skutečnosti jako samostatná fakta,
tzn. označují osoby, zvířata, věci a jako substance pojaté děje a
vlastnosti.

slovní druh: ohebný, plnovýznamový, ve větě je větným členem -
primárně podmětem, předmětem

ml. kategorie: rod, životnost (u maskulin), číslo, pád

typ deklinace: jmenná (substantivní), např. deklinace vzorů *pán, žena*
atd., adjektivní (složená), např. deklinace typu *hajný, průvodčí* atd.

Deklinační typy jsou založeny na **rodovém principu** a řadí se k nim
na základě koncovek **Nsg.** a **Gsg.**

Deklinace maskulin životných

a) substantivní deklinace

1. vzory/typy s nulovou koncovkou v Npl.

vzor tvrdý: *pán* (zakončení na pravopisně tvrdou nebo obojetnou souhlásku)

vzor měkký: *muž* (zakončení na pravopisně měkkou souhlásku)

2. vzory/typy s koncovkou v Npl.

vzor *soudce* (kmen je zakončen na pravopisně měkkou nebo obojetnou
souhlásku)

vzor *předseda* (kmen je zakončen na pravopisně tvrdou, obojetnou souhlásku,
zřídka měkkou souhlásku /*paňáca, Nohavica*/),
u vz. *předseda* se uvádějí podvzory/podtypy *husita, sluha, paňáca*, viz PMČ.

b) adjektivní deklinace

vzory (PMČ je neuvádí, Čeština řeč a jazyk – vz. *hajný, průvodčí*)

Tvary s variantními a dubletními koncovkami

D / Lsg.: **-u, -ovi** (pán), **-i, -ovi** (muž), **-i, -ovi** (soudce), **-ovi** (předseda)

Pravidla užití koncovek, viz PMČ (1995, s. 247).

Vsg.: **-e/-u** (pán: po alternujících souhláskách (*k, g, h, ch*) je zpravidla **-u**:
nešťastníku/nešťastníče /arch./)

-i/-e (muž: *učiteli*, **zakončení na -ec**: *otec – otče!*)

-e (soudce: **zakončení na -ce** – *pane soudce!*)

-o (předseda: *pane předsedo*)

Npl.: **i, -ové, -é; -i/-ové, -é/-i** (synonymie koncovek)

Některá pravidla pro užití koncovek, např.:

názvy zvířat většinou **-i**: *psi, medvědi*

neutvořená jména, vlastní jména národů (zejm. jednoslabičná) atd. **-ové**:
synové, Dánové

jména na **-tel,- an** koncovku **-é**: *učitelé, svatebčané*

jména na **-ota, -eta** dubletu **-i/-ové**: *despoti/despotové*

jména na **-ita, -ista, -ta, -da** dubletu **-é/-i**: *bandité/banditi, invalidé/invalidi*

Lpl: **-ech, -ích** (**-ách** je nespisovná, kromě části zdobnělin)

jména zakončená na **obojetnou souhlásku a tvrdou** (kromě **-k, -g, -h, -ch**) mají **-ech** (*ekonomech; doktorech*)

jména zakončená na **měkkou souhlásku a -k, -g, -h, -ch** mají **-ích** (*mužích*),
některé zdobněliny dubletu **-ích/-ách** (*holoubcích/holoubkách*)

Pozor na deklinaci substantiv:

bratr, člověk, host, kněz, kníže a některých dalších, viz Čeština řeč a jazyk (2000, s. 183)